

GLÖDEN SOM FÖRBÄTTRAR SLUMMEN

Urbaniseringen leder till att slummen växer i Bangladeshs huvudstad Dakha. Det gör även den sociala misären. Stadens socialarbetare använder sig av ett redskap som fungerar: utbildning.

TEXT: JOHAN AUGUSTIN BILD: JONAS GRATZER

Reportage

DEN GEMSAMMA SÅNGEN skapar uppmärksamhet på bakgatan i Mohakhali. Här bland sopbergen och plåtskjulen i Dhakas slum är en dramaföreställning ett välkommet inslag i vardagen – i alla fall hos den unga delen av befolkningen. Barnen och ungdomarna som samlats framför teatergruppen klappar i takt och skrattar högt.

”Kulturteamet” från plattformen We Can (end all violence against women) arrangerar pjäser i slummen några gånger i månaden. Målet är att skapa debatt kring ämnen som våld i hemmet och barnäktenskap. Trots att Bangladesh kommit långt inom områden som minskad barn- och mödradödlighet och kraftigt minskat den snabba befolkningsökningen genom bättre familjeplanering, så kvarstår problemen i städernas slumområden – där det fortfarande är tradition att ha 3–4 barn och för kvinnor att gifta sig när de är i 13-års åldern.

Med minst 4 000 nyinflyttade migranter till Dhaka varje dag – är huvudstaden i Bangladesh en av världens snabbast växande metropoler. Ingen vet hur många som bor i staden, siffran 20–25 miljoner nämns ofta. Den snabba urbaniseringen från landsbygden gör att slumområdena ofta saknar planering för till exempel latriner, vilket följs av att sjukdomar som diarré sprids.

EN TREDJEDEL AV Dhakas invånare sägs bo i olika slags slumområden, och där arbetar hundratals organisationer för att göra livet drägligare för människorna. We Cans socialarbetare fokuserar på våld mot kvinnor, som är vanligt förekommande i det mansdominerande samhället. Salma Akter har arbetat som socialarbetare i fjorton år, för We Can de senaste tre åren. 40-åringen tycker att genusfrågan är ett av de viktigaste ämnena för att kunna förändra samhället.

– Män och kvinnor lever helt

olika liv i Bangladesh. Detta trots att jämställdhet är en mänsklig rättighet, förklarar hon.

Det bästa med jobbet som socialarbetare är att ”interagera med slummens invånare – den lägsta klassen i samhället”. Salma Akter inspireras av människor när hon arbetar på fältet. Även fast jobbet är fullt av

FÖRÄNDRING.

Salma Akter, uppe till höger, utbildar volontärer som ska ändra attityden mot kvinnor i slummen.

motgångar så finns det ljusglimtar.

– Jag tycker ändå att relationen mellan män och kvinnor blir bättre på sina håll, säger hon när vi är tillbaka på We Can:s huvudkontor.

Här håller hon i en workshop för en grupp ”change makers” som har samlats i en ring på golvet. De är män och kvinnor, som nyligen blivit volontärer, vars roll är att förändra attityderna mot kvinnor i slummen och samhället i övrigt. Salma Akter visar genom sin gångstil, viftandes uppenbart på höfterna, hur kvinnor ofta uppfattas.

– Att gå kvinnligt ses som skamfylt. Likaså när vi höjer tonen. Män

WE CAN

→ We Can (end all violence against women) är ett Oxfam-initiativ som bildades 2004, och finns i 15 länder, däribland i Sydasiens. (Oxfam är en global rörelse som arbetar med att utrota fattigdom och sociala orättvisor).

→ We Can består av 500 organisationer och 700 institutioner med 10 000 aktiva volontärer. Målet är att bekämpa våld mot kvinnor. www.wecan-bd.org

BANGLADESH

→ Bangladesh har omkring 165 miljoner invånare med 1,2 procents årlig befolkningsökning. Med 1200 invånare per kvadratkilometer blir landet ett av de mest befolknings-täta områdena på jorden.

→ Jakt på arbete och möjligheten att tjäna mer pengar gör att människor söker sig till städerna och hamnar i slumområden.

→ Även om stora ansträngningar har gjorts inom utbildningssektorn på senare år så släpar kunskaps-nivån efter, nära hälften är analfabeter.

kan prata högt, men kvinnor ska vara tysta.

En man i gruppen nickar och någon kvinna fnissar medlåtande. Salma Akter vet hur hon ska få åhörarna med sig. Halva tiden av de fem dagar per vecka hon arbetar som socialarbetare spenderar hon på kontoret, med att till exempel hålla i föreläsningar. Resten är fältarbete. Månadslönen på omkring 2 000 kronor för 40-timmars veckan (fredag och lördag ledig) är hon nöjd med. Salma Akter föddes i Dhaka och har alltid bott här. Hon bor centralt i en lägenhet med sin man och 14-årige son, och har inga planer på att flytta.

– Jag trivs här. Staden och dess människor gör mig lycklig.

I en annan del av i Mohakhali-slummen, alldeles intill tåg rälsen går socialarbetarna och We Can-medarbetarna Reza Islam och Touhid Islam. Träbarackerna följer spåret så långt ögat når. Människor lagar mat, tvättar sig, och säljer diverse saker här. De hoppar snabbt och vant av rälsen, varje gång ett tåg kommer farande.

AVLOPPSVATTNET FRÅN RUCKLEN bildar vitblåa rännilar, som flyter på samma upptrampade stigar som invånarna använder. En man i 50-årsåldern har

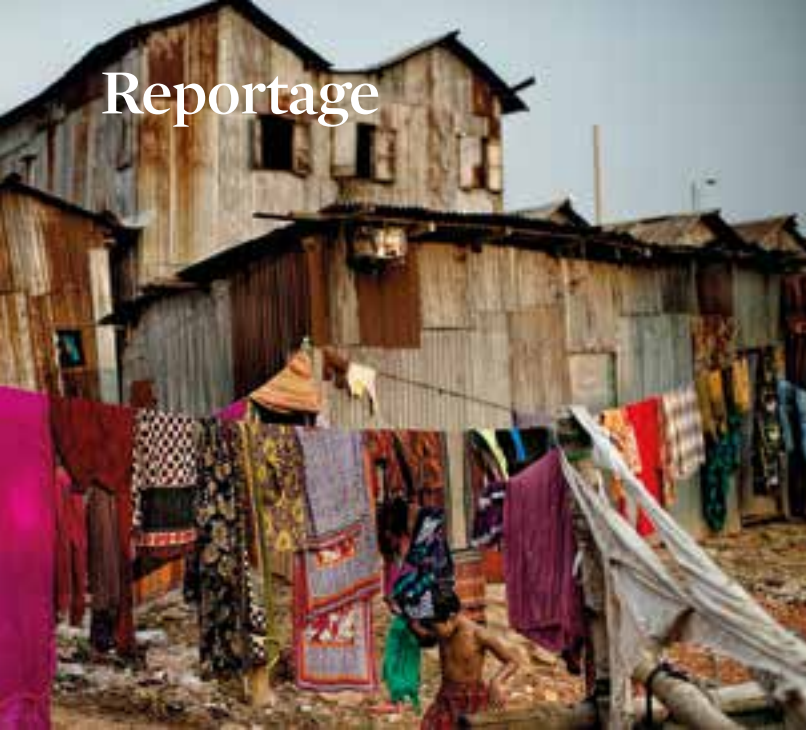
"Vi kan stoppa kvinnovåldet, förändra samhället, om vi jobbar tillsammans!"

vattenfyllda blåsor över hela kroppen. Han hostar konstant. Trafiken i Dhaka är en av de värsta i Asien, och många industrier släpper orenat ut kemikalier i vattendragen.

– Hudproblem, astma och tuberkulos är alla vanliga slumsjukdomar, berättar Reza Islam och fortsätter:

– Sanitetsproblemen ökar under monsunperioden när vattennivåerna stiger.

Reza Islam och Touhid Islam går runt bland de trånga gränderna och tar reda på var behovet av mediciner och hälsovård är som störst och vad det är som varje område specifikt behöver. De informerar sedan invå-

narna vart de ska vända sig för att få rätt vård.

Eftersom kvinnorna här ofta är hemmafruar så blir det naturligt att prata med dem dagtid.

– Vi försöker få dem att bli volontärer, så kallade ”change makers”, förklarar Touhid Islam.

Eftersom det råder brist på det mesta i slummen och för att kunna hjälpa ännu fler, så rekryterar We Can hela tiden nya medarbetare. Regeringen och myndigheterna i Dhaka är enligt Reza Islam och Touhid Islam ”inte intresserade av slummen”. Det är däremot personer som Taznehar Begum, en äldre kvinna som har

jobbat som ”change maker” i åtta år.

– Jag leder en grupp som försöker få till förändringar. Vi börjar med att diskutera vad som kan göras för att sudda ut könsrollerna, klargör hon.

– Vi måste börja med att stärka kvinnors roll, innan vi kan ta itu med andra problem.

DET ÄR ETT påstående som Touhid Islam håller med om. 28-åringen har under sju år som socialarbetare försökt få slummens kvinnor involverade i olika slags arbeten.

– Om landet ska utvecklas måste vi förändra kulturen kring kvinnor, säger han och fortsätter:

FRIVILLIGA.

Kulturteamet från We Can, uppe till höger, och socialarbetarna Taznehar Begum, Touhid Islam och Reza Islam jobbar alla för en frivilligorganisation. Regeringen är inte intresserade av slummen, tycker de.

– Jag ser till att kvinnor i slummen får fabriksjobb och till och med myndighetsjobb.

En äldre kvinna som kallar sig kort för Shiuly bor i ett träskjul alldeles intill tågrelsen. Hon hälsar när Reza Islam går förbi. Shiuly har blivit volontär och säger att hon har lärt sig mycket genom föreläsningarna och undervisningen som hon deltagit i.

– Nu lär vi andra människor om kvinnors rättigheter.

Har situationen förändrats?

– Vi märker att våldet i området har minskat. Helt klart, berättar hon. ✕

"Sanitetsproblemen ökar under monsunperioden när vattennivåerna stiger."